

УДК 65.012.8:351.83/.85+331.5+314+33(477)

СИСТЕМНЕ ПІДГРУНТЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВОЮ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ ВІДТВОРЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Іляш О.І., д.е.н.

Гринкевич С.С., к.е.н.

Львівська комерційна академія

Виявлено передумови зниження рівня безпеки відтворення населення та трудового потенціалу, як однієї з важливих функціональних складових системи соціальної безпеки. Обґрунтовано взаємозв'язок загроз відтворення трудового потенціалу та недофінансування соціальної сфери. Окреслено шляхи посилення безпеки відтворення трудового потенціалу за рахунок виведення соціальної сфери держави на якісно новий, досконалий рівень. Детерміновано загрози системи забезпечення соціальної безпеки держави за окремими функціональними складниками (підсистемами). Наведено базові принципи, на яких має ґрунтуватися механізм управління системою соціальної безпеки як складна система важелів, методів та інструментів державного впливу на відтворення трудового потенціалу. Запропоновано способи реалізації пріоритетних напрямів гарантування соціальної безпеки та відтворення трудового потенціалу на різних рівнях суспільної ієрархії.

Ключові слова: соціальна безпека, відтворення трудового потенціалу, державна політика, соціальна сфера, соціально-економічний розвиток

The conditions of the decreasing of the security reproduction and labour potential are uncovered, as one of the essential functional components of social security. The correlation between the labour potential reproduction threats and the social infrastructure underfinancing is proved. It's outlined the ways of labour potential reproduction security improvement by the means of the enhancement of state social infrastructure to the new improved level. The threats for the state social security system are determined in the means of certain functional components (subsystems). The basic principles of the social security system management are given as a composite mechanism of leverages, methods and instruments of state influence on the labour potential reproduction. The realization methods of the priority social security warranting and labour potential reproduction directions are proposed at the certain public hierarchy levels.

Keywords: social security, reproduction of labour potential, state public policy, social infrastructure, social-economic development

Актуальність проблеми. Поняття соціальної безпеки в період трансформаційних змін не лише набуває пріоритетного значення, а й стає предметом більш детального наукового обговорення, аналізу й осмислення, особливо під час реалізації внутрішньодержавних перетворень. Відтак, перехід до українського суспільства зі стійкою соціальною структурою і конструктивними відносинами можливий лише за умови ефективного відтворення трудового потенціалу та гарантування того, що його безпека матиме визначальний і загальносоціальний характер.

Зауважимо, що на сучасному етапі динамічного розвитку України поступово загострюються суперечності та диспропорції у питаннях реформування економіки та соціальної сфери суспільства, що зрештою веде до виникнення комплексу відповідних загроз національній безпеці та створює нагальну необхідність формування пріоритетних напрямів посилення соціальної безпеки та розвитку трудового потенціалу. Варто зазначити, що соціальна безпека держави та суспільства у сучасних умовах переважає з огляду забезпечення національної безпеки. Під її впливом усі сфери життя, в тому числі основна - економічна, набувають нових якостей: гнучкості, динамічності, стійкості. Але одночасно зростає й потенційна залежність суспільних процесів від соціальної безпеки та відтворення трудового потенціалу.

Аналіз останніх наукових досліджень. Проблема, пов'язаним із забезпеченням макроекономічної рівноваги у сфері національної безпеки, стійкого соціально-економічного зростання та економічної безпеки держави, присвячені праці таких відомих вітчизняних науковців, як В. Апопій, С. Бандур, Г. Башнянин, Д. Богиня, Т. Васильців, І. Гнибіденко, О. Давидюк, О. Данільян, М. Долішній, С. Дорогунцов, Л. Ільчук, А. Качинський, В. Куценко, Е. Лібанова, В. Ліпкан, О. Новікова, Г. Ситник, Г. Онікієнко, Ю. Порохнявий, В. Паламарчук, У. Садова, Л. Семів, В. Скуратівський, А. Сухоруков, Г. Пастернак–Таранушенко, Л. Шевчук та ін. Вагомий внесок у теоретичну і методологічну розробку проблем формування, використання та розвитку трудового потенціалу в умовах структурної трансформації економіки України зроблено відомими українськими вченими О. Амошею, Л. Безчасним, В. Близнюк, О. Грішнвою, І. Лукіновим, О. Макаровою,

В. Мікловдою, М. Шаленко, Л. Шевчук та ін.

Необхідно зазначити, що наявні фундаментальні дослідження фокусуються в основному на окремих ключових проблемах забезпечення соціально-економічної безпеки та розвитку трудового потенціалу держави. Разом з тим, пріоритетні напрями державного регулювання у сфері соціально-економічної безпеки та, власне, відтворення трудового потенціалу як цілісної системи залишаються нерозробленими. Саме ці аспекти зумовили актуальність теми статті, визначили її мету, завдання та структуру.

Мета роботи. Вищесказане обумовило необхідність обґрунтування пріоритетних напрямів державного регулювання у сфері соціальної безпеки та гарантування безпеки відтворення населення та трудового потенціалу. Відповідно до означеної мети поставлено завдання виявлення якісних змін в безпеці соціальної сфери та відтворення трудового потенціалу у контексті системності й взаємозв'язку із загальною стратегією соціальної безпеки держави.

Викладення основного матеріалу дослідження. Зважаючи на напрями державної політики, спрямовані на посилення національної безпеки, зокрема в соціальній сфері та відтворення трудового потенціалу, у Законі України “Про основи національної безпеки України” зазначено, що основними з них є: істотне посилення соціальної складової економічної політики; реальне підвищення життєвого рівня населення, передусім завдяки піднесенню вартості оплати праці, своєчасній виплаті заробітної плати та гарантованих законом соціальних виплат; посилення цільової спрямованості матеріальної підтримки; зниження рівня безробіття; створення умов для подолання бідності й надмірного майнового розшарування в суспільстві; збереження та зміцнення демографічного і трудових ресурсного потенціалу країни; подолання кризових демографічних процесів; створення ефективної системи соціального захисту людини, охорони та відновлення її фізичного та духовного здоров'я, ліквідації алкоголізму, наркоманії, інших негативних явищ; усунення бездоглядності, безпритульності та бродяжництва серед дітей і підлітків та ін. [9, с. 351].

Відтак, у переліку пріоритетних національних інтересів України в Стратегії національної безпеки належне місце мають посісти соціальні

інтереси. Саме вони є підґрунтям визначення поняття соціальної безпеки, практичного здійснення політики соціальної безпеки та відтворення трудового потенціалу. Втілення у життя соціальних інтересів значною мірою впливає на забезпечення нормальних умов життєдіяльності суспільства, збереження генофонду та популяції, недопущення руйнації інтелектуального потенціалу, фізичного і морального здоров'я населення тощо. Від реалізації цих засадничих соціальних інтересів у надзвичайно складних соціально-економічних умовах залежить доля державності України і виживання української нації загалом.

Разом з тим, сьогодні система соціальної безпеки України залишається деформованою й не здатною забезпечити захист життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства й держави; сталий соціально-економічний розвиток суспільства; своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам у демографічній, соціальній та міграційній сферах, сфері охорони здоров'я, освіти та науки, зайнятості та ринку праці. Розуміючи наслідки такого стану справ у довгостроковій перспективі, важливо визначити пріоритетні напрями зміцнення системи соціальної безпеки держави з метою збереження її цілісності та здатності до розвитку.

Важливо усвідомити, що безпека відтворення населення має посісти одне з чільних місць у зусиллях держави щодо гарантування соціальної безпеки внаслідок надання рівних можливостей населенню країни у зміцненні здоров'я і покращенні добробуту. Медико-демографічні процеси в останні роки наближені до стабілізації, проте досягнутий рівень цієї стабілізації не може бути прийнятним для забезпечення стійкості соціально-економічного розвитку та зміцнення соціальної безпеки. Зокрема, зберігається на відносно низькому рівні очікувана тривалість життя при народженні, висока смертність за умови змінної вікової структури населення; відбувається поступове зростання хронічної патології та інвалідизації населення, підвищується рівень демографічного навантаження на осіб працездатного віку. Отже, пріоритетними напрямками держави у напрямі посилення безпеки відтворення населення та трудового потенціалу мають стати:

- створення умов для здорового та тривалого життя людини: гарантування гідного рівня життя населення внаслідок здійснення заходів, що

обмежують ймовірність виникнення нових захворювань і забезпечують зниження захворюваності та інвалідизації населення; забезпечення населення належним рівнем повноцінного харчування, доступом до чистої питної води, а також умов доступності житла для всіх верств населення; підвищення рівня епідемічного благополуччя населення завдяки зниженню захворюваності на ВІЛ/СНІД;

- створення передумов для підвищення народжуваності й збільшення очікуваної тривалості життя; зміцнення інституту сім'ї;

- розвиток системи моніторингу стандартів якості навколишнього середовища та стану здоров'я населення; охорона та зміцнення здоров'я населення має здійснюватися на основі комплексного міжсекторального підходу, що охоплює сукупність заходів політичної, економічної, правової, соціальної, культурної, наукової, медичної, санітарно-епідеміологічної спрямованості на всіх рівнях ієрархії управління;

- цілеспрямована профілактична робота з виховання у населення особистої відповідальності за власне здоров'я; посилення відповідальності держави за створення умов для вільного і гідного розвитку особистості з високими моральними цінностями, стійкою усвідомленою системою внутрішнього самоконтролю; викорінення нерозумних потреб (алкоголізму, наркоманії, тютюнопаління);

- державний захист шлюбу, родини, материнства, батьківства і дитинства; суверенність прав держави у виборі форм і методів впливу на розвиток трудового потенціалу ;

- формування та розвиток пріоритетних національних інтересів при збереженні загальновизнаних міжнародних норм, релігійних, етнічних і культурних цінностей населення, забезпечення права на отримання доступу до інформації та якісних послуг у галузі охорони здоров'я з метою збереження репродуктивного здоров'я та відтворення населення.

Очевидно роки трансформаційних перетворень, забезпечуючи індивідуальну свободу і створення умов для розбудови соціально орієнтованої економіки, водночас породили вкрай негативні тенденції життєдіяльності людини, не забезпечили достатнього рівня відтворення населення та розвитку трудового потенціалу. Більше того, незадовільний стан людини став звичною нормою трансформаційних перетворень, забезпечуючи індивідуальну свободу і створених умов для розвитку

економіки, водночас породили вкрай негативні тенденції в умовах життя людей. Незадовільний стан людини став звичною нормою. За індексом людського розвитку Україна займає 78-ме місце в світі, за тривалістю життя знаходиться у другій сотні країн, за рівнем розвитку охорони здоров'я посідає 140-ве, за інтелектуальним потенціалом - 23-тє місце [5, с. 4]. Види діяльності, де відбувається відтворення і генерується інтелектуальний потенціал країни, явно не відповідають викликам часу. Частково це зумовлено тим, що старі ідеологічні догми втратили своє значення, а нові цінності та настанови повною мірою не сформовані, що посилюється погіршенням відтворення населення та трудового потенціалу, зниженням рівня соціальної безпеки держави.

Враховуючи те, що безпека відтворення населення та трудового потенціалу є однією з важливих функціональних складових системи соціальної безпеки, її рівень знижується внаслідок: низького рівня забезпечення населення України житлом (відтак, однією із нагальних соціально-економічних проблем зміцнення безпеки України залишається утримання й підвищення рівня благоустрою); "кризи освіти", яка виявила збільшення розбіжностей між задумами і надіями, покладеними на систему освіти, та її результатами в останні роки; низького рівня забезпеченості населення лікарняними ліжками; недостатнього рівня соціальних послуг, який постійно погіршується через невідповідність соціального обслуговування міжнародним стандартам якості соціальних послуг, зростання рівня незадоволеності громадян щодо якості отримуваних соціальних послуг, незадовільний стан розвитку інфраструктури ринку соціальних послуг тощо.

Як наслідок, соціальній безпеці держави загрожує безпрецедентний розрив доходів крайніх децильних груп населення. Цілісність країни підривається величезною невідповідністю рівнів соціально-економічного розвитку регіонів. У кризовому стані перебуває система освіти, медична сфера. Населення деградує внаслідок засилля так званої масової культури. Особливу загрозу становить небачений розмах корупції.

Сьогодні необхідно вирішувати проблеми фінансування соціальної сфери, які є важливою загрозою безпеці соціальної сфери. Зважаючи на ситуацію, що склалася, існує чимало таких проблем, а саме: недостатні обсяги бюджетних коштів для фінансування соціальної сфери, фінансування

майже всіх статей соціальних видатків у меншому обсязі, ніж це необхідно для ефективної соціальної підтримки населення (зокрема недофінансування системи охорони здоров'я, освіти); відсутність механізмів забезпечення якості соціальних послуг, що надаються [4, С. 172-179].

Варто зазначити, що видатки на соціальне забезпечення є одними з найбільш вагомих, але їх не вистачає для задоволення потреб населення в повному обсязі. Зокрема, в найбільш критичному становищі сьогодні опинилися такі галузі соціальної сфери, як освіта та охорона здоров'я. Нагальна проблема, що постала перед урядом, економістами та науковцями, - пошук дієвих методів фінансування освіти та охорони здоров'я, які б надалі забезпечували доступність цих послуг і водночас покращили загальний стан їх функціонування.

Відтак, сьогодні постала нагальна потреба посилити безпеку відтворення трудового потенціалу, шляхом виведення соціальної сфери держави на якісно новий, досконалий рівень, а саме:

1). Реформувати та зміцнити систему житлово-комунального господарства, що сприятиме забезпеченню високого рівня та якості житлово-комунальних послуг населенню на базі ефективної та рентабельної праці підприємств житлово-комунального сектору. Реформа має відбуватися завдяки реалізації трьох напрямів: зменшення організаційно-технологічних ризиків, пов'язаних із недостатністю та низькою якістю надання послуг населенню; забезпечення населення мінімальними житлово-комунальними послугами і, насамперед, мінімальною житловою площею на рівні 15-17 м² на людину (сьогодні норма житлової площі становить 13,6 м² на одну особу); необхідність реалізації фінансової безпеки житлово-комунального господарства через 100-відсоткову оплату населенням житлово-комунальних послуг [8].

2). Посилити рівень безпеки системи охорони здоров'я внаслідок організації та реорганізації галузі, впровадження нових медичних технологій (досі не вирішене питання застосування не лише нових технологій лікування, а й нових технологій організації охорони здоров'я, як от "сімейний лікар", "денний стаціонар" тощо); підвищити рівень фінансування системи охорони здоров'я.

3). Забезпечити прискорення процесу реструктуризації системи освіти. Значної уваги у напрямі зміцнення безпеки освіти потребує низка проблем, зокрема: низький рівень організаційно-технічних умов установ,

що надають загальну середню шкільну підготовку на селі та в малих містах країни; розвиток середньої професійної освіти, яке має готувати фахівців, здатних опанувати нові й новітні технології; реструктуризація вищої освіти, яка має на меті готувати професіоналів вищої кваліфікації, які суміщають навчання зі здійсненням науково-дослідних робіт.

4). Підвищити рівень фінансування соціальної сфери. Для цього необхідно: розробити систему контролю, яка б забезпечувала цільове надходження коштів, що спрямовують на освіту чи охорону здоров'я; поступово забезпечити зростання заробітної плати працівникам соціальної сфери, цим самим мотивуючи їх до вдосконалення та ефективності надання певного роду послуг; затвердити на законодавчому рівні соціальні стандарти та побудувати міжбюджетні відносини відповідно до реальної вартості виконання соціальних функцій, що обчислюється на базі соціальних стандартів; перейняти позитивний зарубіжний досвід фінансування та підтримки соціальної сфери [7, с. 388]. При цьому фінансування освіти має відбуватися за рахунок коштів державного бюджету (переважно регіонального рівня); підприємств, які готують робочу силу відповідної кваліфікації для власних потреб, та коштів громадян, які обирають платну форму навчання.

Практичне втілення в життя пріоритетних напрямів гарантування безпеки соціальної сфери визначає певні особливості алгоритму їх реалізації: системності й взаємозв'язку із загальною стратегією соціальної безпеки; в умовах жакликої поляризації ідеологія соціальних реформ має перерозподільний характер, що реалізується через податки та соціальне страхування.

Беручи до уваги існування низки загроз соціальній безпеці та відтворенню трудового потенціалу, основними з яких є криза системи охорони здоров'я і соціального захисту населення, низький рівень ефективності організації, фінансового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення соціальної сфери зростання кількості соціально усунутого населення та деформації ринку праці, наявні негативні наслідки неконтрольованих міграційних потоків, вважаємо за доцільне виконання системою соціальної безпеки таких функцій, які б забезпечували створення умов для подолання бідності й надмірного майнового розшарування в суспільстві, збереження та зміцнення демографічного і

трудоресурсного потенціалу країни та подолання кризових міграційних процесів в країні (табл. 1).

Таблиця 1. Загрози та функції системи забезпечення соціальної безпеки держави за окремими функціональними складниками (підсистемами)

Загрози соціальній безпеці держави	Функції (завдання) системи соціальної безпеки щодо її забезпечення
Безпека відтворення населення та трудового потенціалу	
Криза системи охорони здоров'я та соціального захисту населення і, як наслідок, погіршення стану здоров'я населення.	Створення умов для подолання бідності й надмірного майнового розшарування в суспільстві; збереження та зміцнення демографічного, трудоресурсного потенціалу країни; подолання кризових демографічних процесів.
Поширення наркоманії, алкоголізму, соціальних хвороб; загострення демографічної кризи прояви моральної та духовної деградації суспільства; зростання дитячої та підліткової бездоглядності, безпритульності, бродяжництва.	Створення ефективної системи соціального захисту людини, охорони та відновлення її фізичного і духовного здоров'я, ліквідації алкоголізму, наркоманії, інших негативних явищ; усунення бездоглядності, безпритульності та бродяжництва серед дітей і підлітків та ін.
Безпека соціальної сфери	
Низький рівень ефективності організації, фінансового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення соціальної сфери; відсутність ефективного розподілу та перерозподілу видатків на розвиток охорони здоров'я, освіти, культури, житлово-комунального господарства.	Підвищення добробуту широких верств населення шляхом реформування системи оплати праці з метою досягнення рівня, що забезпечує гідні умови існування сімей і дає можливість батькам інвестувати у навчання дітей, а працівникам - інвестувати у підвищення особистого професійно-кваліфікаційного рівня; збільшення
Зниження можливостей здобуття якісної освіти представниками бідних прошарків суспільства.	фінансування закладів соціальної сфери; підвищення доступності кредитування навчання шляхом надання цільових державних кредитів на пільгових умовах та стимулювання з боку держави надання таких кредитів комерційними банками; впровадження механізмів надання малозабезпеченим та багатодітним сім'ям ваучерів на освіту або освітніх кредитів; розширення державної підтримки обдарованої молоді серед бідних прошарків суспільства.

Зважаючи на те, що система соціальної безпеки - це складна система із притаманною їй множиною взаємопов'язаних елементів, виконання нею означених функцій передбачає створення політичного, соціального, організаційно-правового, фінансово-економічного підґрунтя реалізації заходів зміцнення соціальної безпеки з позиції системного підходу. Тому механізму управління системою соціальної безпеки притаманні особливості, які зумовлені специфікою існуючих соціальних ризиків та

загроз у межах кожної функціональної підсистеми та базові принципи, на яких має ґрунтуватися механізм управління системою соціальної безпеки як складна система важелів, методів та інструментів державного впливу на відтворення трудового потенціалу.

1. Цілісність. Ознакою цілісності володіє такий механізм управління системою соціальної безпеки, який органічно пов'язує заходи політики безпеки відтворення трудового потенціалу із заходами політики гарантування соціальної безпеки людини, суспільства, регіонів.

2. Ієрархічність. Ця закономірність актуалізує розроблення й узгодження відповідних механізмів на всіх рівнях - національному, регіональному, локальному, особистісному.

3. Синхронізація. З домінуванням ролі держави в управлінні національною безпекою та соціально-економічним розвитком на перший план виходить така важлива функція системи управління, як синхронізація на наднаціональному, загальнодержавному та регіональному рівнях. Її ефективна реалізація передбачає закладення в основу моделі формування механізму зміцнення безпеки відтворення населення, синхронізації ключових інституціональних реформ на всіх рівнях [1, с. 357].

4. Комунікативність. Ця системна закономірність конкретизує механізм управління системою соціальної безпеки через ідентифікацію фактора соціального капіталу, в якості потенціалу взаємної довіри і взаємодопомоги, який закономірно присутній у міжсуб'єктних відносинах на всіх рівнях управління.

5. Необхідна різноманітність. Механізм зміцнення соціальної безпеки відображає таку системну закономірність, як необхідна різноманітність, яка виявляється у гнучкому застосуванні різних інструментів впливу на систему відтворення населення та трудового потенціалу. Ефективний механізм охоплює широкий спектр законодавчих, договірних, економіко-правових, фінансових інструментів регулювання соціально-трудова відносин на всіх рівнях управління системою безпеки відповідно до існуючих небезпек та загроз.

6. Наявність мети. З позицій системного підходу власне наявність мети визначає систему. Досягнення мети управління безпекою - гарантування безпеки відтворення трудового потенціалу - має накладатися на стратегічні цілі держави - забезпечення соціальної безпеки України.

7. Інтегративність. Ця важлива закономірність порушує питання гармонізації інтересів головних суб'єктів системи соціальної безпеки — державного та регіонального управління, працедавців (юридичних та фізичних осіб), тимчасово незайнятого населення.

Враховуючи це, підгрунття реалізації означених принципів гарантування соціальної безпеки в цілому та безпеки відтворення трудового потенціалу зокрема, становить цілісну систему політичних, нормативно-правових, фінансових, соціально-економічних методів, організаційних форм та заходів, здатних творити прозору, стабільну систему соціальної безпеки, яка гармонізує інтереси суб'єктів державного та регіонального управління у гарантуванні соціальної безпеки.

Ця система як сукупність управлінських рішень, необхідних для погодження взаємозв'язку між її функціональними елементами, характеризується постановкою мети та виробленням способів реалізації пріоритетних напрямів посилення соціальної безпеки на національному та регіональному рівнях (рис. 1).

У зв'язку з тим, що сучасну систему напрямів гарантування соціальної безпеки України можна охарактеризувати як змішану, в ній має місце поєднання принципів дії соціально-ринкової економіки з максимально широким застосуванням принципів приватної ініціативи. На цих засадах формується відповідна сукупність національних соціальних інтересів, яку можна визначити, як збереження життєво важливих соціальних складових і підсистем функціонування суспільства та держави. Відтак, одним із головних критеріїв включення до неї соціальних інтересів є визначення ступеня небезпеки непоправних руйнувань у сфері відтворення трудового потенціалу, що набувають рівня загроз соціальній безпеці.

Висновки. Як бачимо, усвідомлення необхідності вивчення існуючих загроз системі соціальної безпеки певною мірою сприяє розробленню та уніфікуванню підходів до комплексного управління системою, оцінці рівня впливу тієї чи іншої загрози на стан соціальної безпеки. Додамо також, що дослідження великої кількості існуючих небезпек у сфері відтворення трудового потенціалу засвідчили, що будь-які неконтрольовані зовнішні чи внутрішні процеси потенційно можуть спричинити виникнення загроз, реалізація яких чинить негативний вплив на стан безпеки системи та зумовлює виникнення деструктивних процесів.

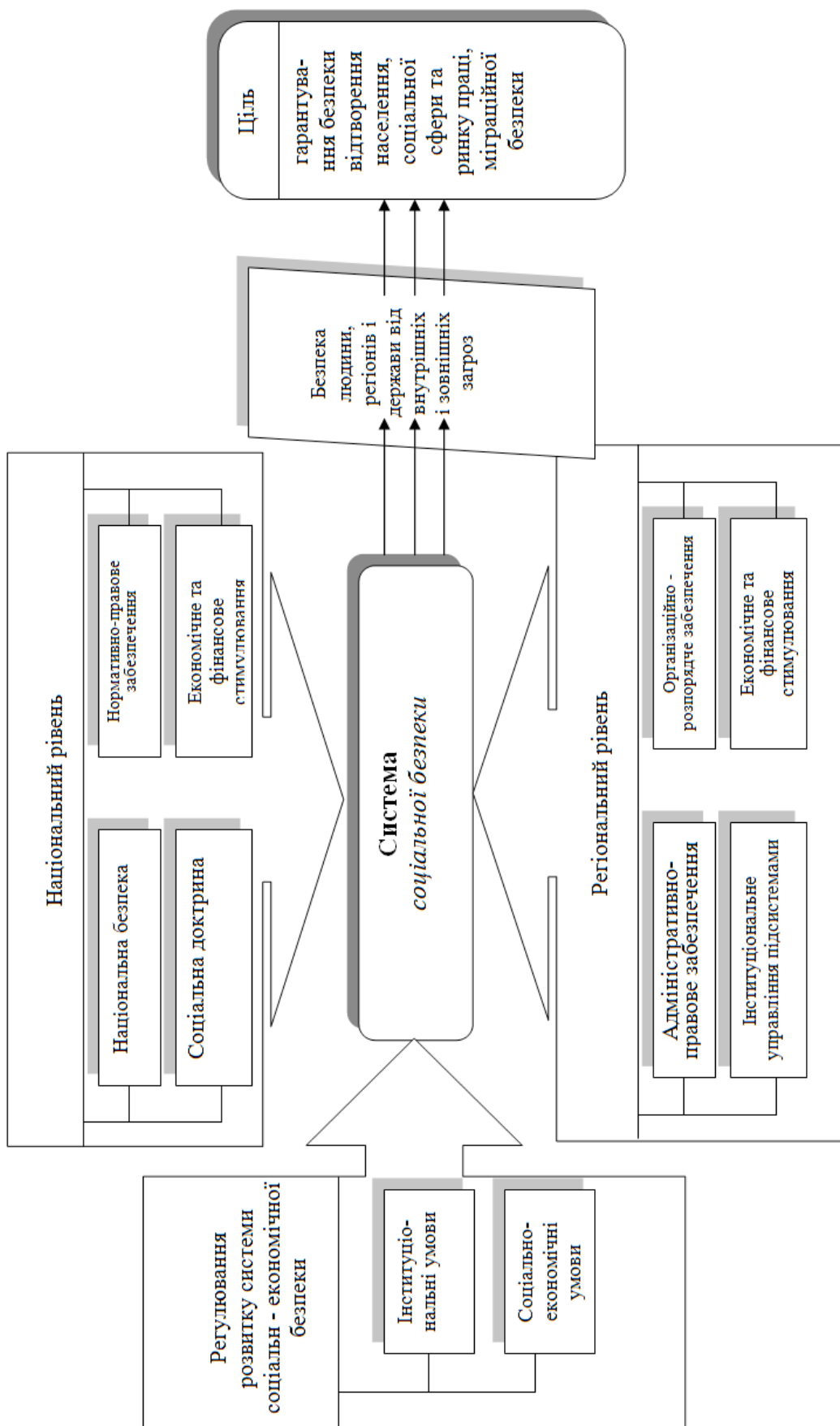


Рис. 1. Механізм реалізації державою пріоритетних напрямів забезпечення соціальної безпеки та відтворення трудового потенціалу

Зрозуміло, що система соціальної безпеки загалом і національні соціальні інтереси як її складова не можуть охопити все розмаїття суспільних процесів, проблеми функціонування окремих соціальних галузей. З цією метою пропонується використання концепції змішаного управління системою соціальної безпеки, тобто модель взаємодії державного і регіонального регулювання у сфері відтворення трудового потенціалу та гарантування соціальної безпеки.

Суть такої двобічної інтеграції полягатиме у зниженні соціальних деформацій (стрімке соціальне розшарування, збіднення широких верств населення, руйнація трудового потенціалу суспільства), які детермінують загрози неприпустимого відхилення від траєкторії послідовної реалізації основного національного інтересу України; забезпечить зниження рівня соціально-політичної напруженості як в окремих регіонах, так і у державі загалом. Водночас поза сферою політики соціальної безпеки не мають залишатися ті соціальні проблеми, не вирішення яких загрожує соціальними, економічними і політичними втратами національного масштабу. До таких проблем загальнонаціонального масштабу належить процес створення умов для формування середнього класу в Україні.

Що стосується напрямів реалізації державою пріоритетних заходів зміцнення соціальної безпеки, то тут необхідно також врахувати специфіку існуючих загроз системі в межах функціональних підсистем. Адже в моделі механізму управління системою соціальної безпеки мають взаємоузгоджуватися механізми управління безпекою відтворення населення, ринку праці, соціальної сфери та міграційної безпеки. Крім цього, механізм управління системою соціальної безпеки покликаний забезпечити не лише узгодження внутрішньої й зовнішньої політики у напрямі посилення національної безпеки, а й виявлення та усунення причин, що призводять до різкого розшарування суспільства; передбачати розроблення своєчасних заходів щодо протидії кризовим демографічним процесам; сприяти створенню ефективної системи соціального захисту людини, охорони та відновлення її фізичного і духовного здоров'я; стимулювати розвиток та забезпечення всебічного захисту освітнього та культурного потенціалу країни. Реалізація цих завдань можлива завдяки створенню комплексу відповідних напрямів зниження загроз національній безпеці, формування дієвого інституціонального механізму

забезпечення соціальної безпеки та відтворення трудового потенціалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ефективність державного управління [Текст] : зб. наук. пр. Вип. 30 / за заг. ред. В. С. Загорського, А. В. Ліпенцева ; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. - Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2012. - 492 с.
2. Державне управління регіональним розвитком України / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. — К. : НІСД, 2010. — 288 с.
3. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія /Я. А. Жаліло - К.: НІСД, 2009. - 336 с.
4. Корнієнко О.В. Проблеми бюджетного фінансування соціальної сфери та шляхи вирішення / О.В. Корнієнко // Економічний простір : зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 46. – С. 172-179.
5. Куценко В.І. Соціальна сфера: реальність і контури майбутнього (питання теорії і практики): Монографія. /За наук. ред. д.е.н., проф., академіка НАН України Б.М. Данилишина /РВПС України НАН України. - Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2008. - 818 с.
6. Паламарчук В.М. Економічні перетворення і соціальна безпека/ В.М. Паламарчук.– К.: НІСД, 1999. – 64 с.
7. Савчук Н.В. Проблеми фінансового забезпечення соціальної сфери України та шляхи їх вирішення // Н.В. Савчук, Х.В. Радкевич. - Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.1. - С. 384-388.
8. Україна. Закон. Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки] // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1869-15>
9. Україна. Закон. Про основи національної безпеки України // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 39. - С. 351.